

GÜRCÜ EDEBİYATINDA BİR GEÇİŞ DÖNEMİ (1890 – 1910)

XIX. Yüzyıl ile XX. Yüzyıl Kavşağı Gürcü Edebiyatı
Özelinde Düşünceler

Dr. Gül Mükerrem ÖZTÜRK

© Copyright 2020

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-605-258-935-9

Kitap Adı

Gürcü Edebiyatında Bir Geçiş Dönemi (1890 – 1910)

Yazar

Dr. Gül Mürkerrem ÖZTÜRK

Yayın Koordinatörü

Yasin Dilmen

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

25465

Baskı ve Cilt

Sonçağ Matbaacılık

Bisac Code

EDU000000

DOI

10.37609/akya.512

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A

Yenişehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

İçindekiler

Önsöz	5
Giriş	7

Birinci Bölüm

XIX. YÜZYIL GÜRCÜ EDEBİYATINA GENEL BİR BAKIŞ

XIX. Yüzyıl Gürcü Edebiyatında Sosyal Sorunlar	11
Gürcü Edebiyatı 1850’li Yıllarda: Eleştirel Gerçekçiliğin Oluşumu	22
Gürcü Edebiyatı 1860–1880 Yıllarında: Altmışlılar ve Eleştirel Gerçekçiliğin Pekişmesi	25
Gürcü Edebiyatı 1880–1890 Yıllarında: Halkçılık ve Dağ Ekolü	27

İkinci Bölüm

1890–1910 YILLARI GÜRCÜ EDEBİYATINDA GEÇİŞ AŞAMASI

Gürcü Edebiyatında Psikolojik, Neo-Romantik, Sembolist Eğilimler	29
Gürcü Edebiyatında Toplumcu-Sosyalist Realizmin Kökenleri	35
Dönemin Öne Çıkan Edebi Şahsiyetleri	49
Egnate Ninoşvili ეგნატე ნინოშვილი (1856–1894)	49
Vasil Barnovi (Barnaveli) ვასილ ბარნოვი (1856–1934)	66
Vaja-Pşavela ვაჟა-ფშაველა (1861–1915)	70
Şio Aragvispireli შიო არაგვისპირელი (1867–1926)	94
İrodion Evdoşvili იროდიონ ევდოშვილი (1873–1916)	97
Çola Lomtadize ჭოლა ლომთათიძე (1879–1915)	100
Leo Kiaçeli ლეო ქიაჩელი (1884–1963)	103

Cacu Corcikia ჯაჯუ ჯორჯიძის (1885–1953)	106
Gürcü Edebiyatı XX. Yüzyıl Başlarında: Edebi Süreçte Yenilikler	108
Sonuç	113
Kaynakça	121
Yazarlar ve Eserler Dizini	131

Önsöz

Ulu Atatürk, “Kafkasya’da en önemli ulus” olarak tanımladığı Gürcüler özelinde: “Bizi, Gürcistan ile birleştiren yalnız sempati değil, aynı zamanda hedeflerimizin de bir olmasıdır... Gürcülerin güçlü olmasına ihtiyacımız var. Bize, güçlü ve bağımsız Gürcistan lazımdır” söylemiştir.

Böylece, Gürcüleri “Kafkasya’da en önemli ulus” kılan, Gürcü halkının bu coğrafyada binyıllar boyunca var oluşları, zengin kültürel miras ortaya koydukları nitelikleridir. Gürcülerin henüz miladın 5. yüzyılından yazın edebiyatına sahip olduğu olgusu bu halkın özgün medeniyetinin bariz belirtisidir.

Anadolu’nun coğrafi konum itibarıyla doğu semtten sınır komşusu olan Gürcistan, Türkiye için günümüzde siyasal, ekonomik, ticaret açılarından olduğu gibi, eğitimsel-bilimsel eksenlerden de gittikçe daha büyük önem arz etmektedir.

Gürcistan’da güçlü bir komşu, hem de stratejik müttefik olarak değer verilen Türkiye’ye, Türklere ilgi çok ama çok derindir. Burada yüz yaşlı Türkoloji’nin konu kapsamı da çok geniştir. Bunun mukabilinde, Türkiye’de Gürcistan bilgisinin henüz bilim dalı düzeyine ulaşmamış olduğunu itiraf etmeliyiz. Türk toplumunda Gürcü edebiyatının tanınırlığı tarihsel olarak çok eskiye dayanmamaktadır. Yalnızca son dönemler Türkiye’de Gürcistan’ın tarihi, siyasal-toplumsal durumu, kültürü, sanatı, edebiyatı, Türkiye ile çok yönlü karşılıklı ilişkileri alanlarında dikkate şayan çalışmalar gerçekleştirilmektedir.

Bahse konu olarak Türk okuruna sunulan bu yeni kitabın hem bilimsel hem eğitimsel hem de edebi açılardan yüksek önemi şimdiden anlaşılmaktadır. Zira sosyo-kültürel etkileşimleri yüzyıllar öncesine dayanan kapı bir komşu iki ülke olan Türkiye ve Gürcistan arasındaki edebi ilişkiler, bu etkileşimlere görece daha yeni dönemlere denk gelmektedir.

Dolayısıyla, kültürel-edebi ilişkileri geliştirmek için öncelikle edebiyatların belli başlı dönemlerinin, edebi kişilerinin, edebi süreçlerin karşılıklı olarak tanıtılması gerekir. Bu çerçevede, Gürcü edebiyatının henüz 5. yüzyıla ait bilinen yazılı edebiyat eserlerinin, 12. yüzyılda yaşamış Şota Rustaveli'nin dünya edebi incisi sayılan “Kaplan Postlu” destansı yapıtının, 19.–20. yüzyılların zirve şahsiyetleri İlia Çavçavadze, Akaki Tzereteli, Vaja-Pşavela, Miheil Cavaşişvili, Konstantine Gamsahurdia, Galaktion Tabidze, Nodar Dumbadze ve başkalarının Türk bilimsel-edebi kamuoyuna tanıtılması güncellik arz etmektedir.

Bu çalışmanın içerik sınırı Gürcü edebiyatının gelişim sürecinde kendine özgümlükleriyle seçilen, “geçiş dönemi” olarak da nitelendirilen bir aşamayı – 19. yüzyıl sonlarıyla 20. yüzyıl başlarını kapsamaktadır. Kitap, 1890–1910’lu yıllar arasındaki edebi olgulara odaklanır ve bu zaman kesiminde Gürcü edebiyatında yaşanan önemli eğilimleri, edebi-akımsal gelişimleri Türk bilimsel-edebi kamuoyuna tanıtır.

Bu sayede ikili ilişkilerin kültürel boyutu geliştirilirken, diğer taraftan iki ülke toplumunun birbirini daha yakından tanımalarına katkıda bulunulacaktır. Böylece bu çalışmayı Türk kamuoyuna yeni bir nefes olarak değerlendirebiliriz.

Tüm bunları göz önünde bulundurarak, kitabın yazarını alkışlamak gerekir düşüncesindeyiz. Kars Kafkas Üniversitesi’nde lisans öğrencim olmuş Gül Mükerrerem Öztürk’ün, bugün Türkiye’de Gürcü edebiyatı bilimci ve tanıtıcılarının öncülerinden biri konumunda bulunması, Gürcü edebiyatı üzere tercüme ve araştırma faaliyetleri, hocası olarak beni de gururlandırıyor. Akademik kariyerindeki uğurlarına sevindiğim öğrencimin kalemine güvencim, gelecek başarı ve uğurlarına inancım da tamdır.

Editör

Gülnara GOCA MEMMEDLİ

2020

Kaynakça

- ABAŞIDZE, Kita (1970). 19. Yüzyıl Gürcü Edebiyatı Hakkında Etütler. (Etiudebi me-19 Saukunis Kartuli Literaturis Şesaheb. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- ARON, Paul & VİALA, Alain (2010). Edebiyatın Sosyolojisi (Literaturis Sotsiologia). Tiflis: Klio Yayıncılık.
- BARAMİDZE, Şota (1985). İrodion Evdoşvili'nin Yaşamı ve Edebi Kişiliği (İrodion Evdoşvilis Tshovreba da Şemokmedeba). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- BARNOVİ, Vasil (1961). Bütün Eserleri (Thzulebata Sruli Krebuli). Cilt 6. Tiflis: Sabçota Mtzerali Yayıncılık.
- BELL, Michael (1997). Literature Modernism and Myth. Bilief and responsibility in the Twentieth Century. Cambrige University Press.
- BERDİAEVİ, Nikoloz (2001). Modern Dünyada İnsanın Kaderi (Adamianis Bedi Tanamedrove Samgaroşi). Tiflis: Logos Presi Yayınları.
- BERGSONİ, Ani (1993). Bilincin Dolaysız Verileri (Tsnobierebis Uşualo Monatsemebi). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- CALİAŞVİLİ, Maia (2001). Gürcü Modernist Romanı (Kartuli Modernistuli Romani). Tiflis: Tzkğarostvali Yayıncılık.
- ÇİBLADZE, (Sibilistro) Silovan (1894). Üçüncü Grup Program Konuşması (Mesame Dasis Program). Tiflis: Kvali Dergisi Sayı: 22 (Mayıs):14-16.
- CONŞİ, Stiven (2007). Gürcü Renklerinde Sosyalizm (Sotsializmi Kartul Perebşi). Tiflis: İlia Üniversitesi Yayını.
- COOPER, David E. & SCHOPENHAUER, Arthur (1997). The World as Will and Representation. Aesthetics, The Classic Readings. Oxford: Blackwell Publishers.
- CORÇİKİA, Cacu (1914). Eserleri (Tkhzulebani). Kutaisi.
- ÇAHMAHAŞVİLİ, İrma (2006). Vaja-Pşavela'nın Mistik-Masalsı Dünyası (Vaja-Pşavelas Mistikur-Zğapruli Samgaro). Tiflis: Merani Yayıncılık.

- ÇAVÇAVADZE, İlia (1863). Adam mı Bu? (Katsia-Adamiani?). Tiflis: Sakartvelos Moambe Dergisi, Sayı: IV (Nisan): 25-28.
- ÇAVÇAVADZE, İlia (1887). Yaşam ve Kanun (Tshovreba da Kanoni). s. 6 <https://gdi.ge/uploads/other/0/856.pdf>
- ÇARKVİANİ, Kandid (1951). Bilimsel ve Sanatsal Kuruluşlarda Çalışmaya Yönelik Bazı Sorunlar Hakkında (Sametsniero da Şemokmedebis Organizatsiebsi Muşaobis Zogi Sakithis Şesaheb). Tiflis: Komunisti Yayıncılık.
- ÇHEİDZE, Otari (1986). Halka (Rkali). Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- ÇHENKELİ, Tamaz (1971). Trajik Maskeler (Tragikuli Niğbebi). Tiflis: Ganatleba Yayıncılık.
- ÇOLOKAVA, Nodari (1962). Gerçekçiliğin Bazı Konuları Hakkında (Realizms Zogierti Sakithis Şesaheb). Tiflis: Bilimler Akademisi Yayını.
- DANELİA, Dali (1993). İrrasyonalist felsefe ve gerçekçilik (İratsionalisturi Pilosopia da Modernizmi). Tiflis: Metsniereba Yayıncılık.
- DANELİA, Sergi (1927). Vaja-Pşavela ve Gürcü Milleti (Vaja-Pşavela da Kartveli Eri). Tiflis: Poligrapisti Yayıncılık.
- Denemeler (1987). (Eseebi). Tiflis: Merani Yayıncılık.
- DZİGUA, Maia (2005). Edebiyat Makaleleri (Literaturuli Tserilebi). Tiflis: Sazogado da Tsodna Yayıncılık.
- EAGLETON, Terry (1976). Edebiyat Eleştirisi Üzerine. (Çev. Handan Gönenç). İstanbul: Eleştiri Yayınları.
- Eagleton, Terry (1984). Edebiyat Eleştirisi Üzerine. (Çev. Handan Gönenç). İstanbul: Eleştiri Yayını.
- Edebiyat Teorisi (2008). (Literaturis Teoria). Tiflis: Edebiyat Enstitüsü Yayını.
- ELİOTİ, Tomas Sternz (1996). Klasik Nedir (Ra Aris Klasika). Tiflis: Lomisi Yayıncılık.
- EVDOŞVİLİ, İrodion (1916). Mecmua (Krebuli). Tiflis: Şroma Yayıncılık.
- EVGENİDZE, İuza (1989). Vaja-Pşavela. Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.

- EVGENİDZE, İuza (2000). Gürcü Edebiyatı Tarihi Üzerine İncelemeler (Narkvevebi Kartuli Literaturis İstoriidan). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- GAPRİNDASHVİLİ, Nana & MİRESAŞVİLİ, Mariam & TSERETELİ Nino (2010). Sosyalist Gerçekçiliğin Kuramsal Tarihi (Sotsialisturi Realizmis Teoriuli İstoria). Tiflis: Nekerı Yayını.
- GASSETİ, Jose Ortega Y. (1992). Sanatın İnsancılsızlaştırılması (Helovnebis Dehumanizatsia). Tiflis: Lomisi Yayını.
- GATSERİLİA, Akaki (1978). Seçilmiş Eserleri (Rçeuli Tkhzulebani). Tiflis: Merani Yayını.
- GOMARTELİ, Amiran (1997). Gürcü Sembolist Nesri (Kartuli Simbolisturi Proza). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- GURULİ, Vahtang (1996). Gürcü Ulusal-Sosyalizmi (Kartuli Natsional-Sotsializmi). Tiflis: Metzniereba Yayını.
- GUTKİN, İrina (1999). The Cultural Origins of the Socialist Realist Aesthetic, 1890-1934. Chicago: Northwestern University Press.
- Gürcü Edebiyatı Tarihi (1982). (Kartuli Literaturis İstoria). Cilt 5, Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayını.
- Gürcü Nesri (1987). (Kartuli Proza). Cilt 14. Tiflis: Sabçota Açara Yayını.
- Gürcü Yazarlığı (2010) (Kartuli Mtzerloba). Cilt 34, Tiflis: Nakaduli Yayını.
- HAÇAPURİDZE, Giorgi (1931). Guria İsyanı (Guriis Acankeba). Tiflis: Sahelgami Yayını.
- HİNTİBİDZE, Akaki (1987). Galaktion'un Şiir Sanatı (Galaktionis Poetika). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- HUNDADZE, Simon (1927). Gürcistan'da Sosyalizm Tarihi (Sotsializmis İstoriisatvis Sakartveloşı). Tiflis: Sahelgami Yayını.
- İEİTSİ, Uiliam Batler (2010). Kelktik Alacakaranlığı (Kelturi Mimitsukhri). Tiflis: İntelekti Yayını.
- JORDANİA, Noe (1990). Seçilmiş Yazıları (Rçeuli Natzerebi). Tiflis: Sakartvelo Yayını.
- KALADZE, Amonaridi Rajden (1927). Egnate Ninoşvili'nin Biyografisi (Egnate Ninoşvilis Biograpia). Tiflis: Sahelgami Yayını.

- KALANDARIŞVİLİ, Gulnara (2006). Yeni Gürcü Edebiyatında Gelenek ve Çağdaşlık (Traditsia da Tanamedroveoba Akhal Kartul Literaturaşı). Tiflis: Petiti Yayıncılık.
- KERDZEVADZE, Vladimer (1959). Egnate Ninoşvili'nin Sosyo-Politik Görüşleri (Egnate Ninoşvilis Sotsialur-Politikuri Şekhedulebani). Tiflis: Bilimler Akademisi Yayını.
- KİAÇELİ, Leo (1946). Eserleri (Tkhzulebani). Cilt 1. Tiflis: Sahelgami Yayıncılık.
- KİKNADZE, Grigol (1989). Vaja-Pşavela'nın Edebi Kişiliği (Vaja-Pşavelas Şemokmedeba). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- KİKODZE, Geronti (1963). Seçilmiş Eserleri (Rçeuli Tkhzulebani). Cilt 1, Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- Klasikçiler İçin Mücadele (1931). (Brdzola Klasikosebisatvis). Tiflis: Sahelgami Yayınevi.
- KOTETİŞVİLİ, Vakhuşti (1915). Kara Kitap (Şavi Tzigni). Petersburg.
- KUBANEİŞVİLİ, Solomon (1934). Ninoşvili'nin Ateizmi (Ninoşvilis Ateizmi). Tiflis: Mebrdzoli Ateisti Yayıncılık.
- Kvali (1894). (İz). Bilimsel ve edebi Gazete, sayı 22.
- KVESELAVA, Miheil (1961). Faust Paradigmaları (Pausturi Paradigmebi). Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- KVESELAVA, Miheil (1977). Şiirsel İntegraller (Poeturi İntegralebi). Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- LALİONİ MAMULAIŞVİLİ, Arsen (1920). Hikâyeler (Motkhrobbi). Tiflis: Okur-Yazarlığı Yayma Cemiyeti Yayını.
- LENİN, Vladimer (1975). Parti Kuruluşları ve Partili Edebiyat (Partiuli Organizatsiebi da Partiuli Literatura). Helovneba Yayıncılık.
- LUKACS, Georg (1986). Çağdaş Gerçekliliğin Anlamı. Çev. Cevat Çapan. İstanbul: Payel Yayıncılık.
- LUNAÇARSKİ, Anaatoli (1993). Sosyalizm ve Edebiyat. Çev. Asım Bezirci. İstanbul: Yön Yayıncılık.
- MAETERLİNCK, Maurice (2008). Piyesler (Piesebi). 1. Baskı, Tiflis: Siesta Yayıncılık.
- MAHARADZE, Filipe (1924). Tüm Eserleri (Tkhzulebata Sruli Krebuli). Cilt 1. Tiflis: Sahelgami Yayını.

- MAHARADZE, Filipe (1930). Egnate Ninoşvili'nin Zamanı, Yaşamı ve Edebi Kişiliği (Egnate Ninoşvilis Dro, Tshovreba da Şemokmedeba). Tiflis: Sahelgami Yayıncılık.
- MAİAŞVİLİ, Giorgi (1967). Seçilmiş Yazıları (Rçeuli Natserebi). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- MAİAŞVİLİ, Giorgi (1882). Toplum Öncülerimize Mektup (Tzerili Çven Sazogadoebriv Moğvatseta Mimart). İveria Dergisi, Sayı: VII-VIII (Temmuz-Ağustos): 129-166.
- MARİNO, Adrian (2010). Karşılaştırmacılık ve Edebiyat Teorisi (Komparativizmi da Literaturis Teoria). Tiflis: Edebiyat Enstitüsü Yayını.
- MEMMEDLİ, Şureddin & Gülnara Gocaeva (2018). Yetim Gürcü Mahlaşlı Gürcü Halk Şairi. Turkish Studies, Ankara, volüme 13/5, p.347-362.
- MİGNON, Laurent (2016). Edebiyatın Sınırları "Türkçe Edebiyat, Gürcistan ve Cengiz Aytmatov'a Dair". İstanbul: Evrensel Basım Yayıncılık.
- NİKOLEİŞVİLİ, Avtandil (2002). 20. Yüzyıl Gürcü Yazarlığı (Me-20 Saukunis Kartuli Mtzerloba). Kutaisi: Kutaisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- NİNOŞVİLİ, Egnate (1959). Bütün Eserleri (Sruli Tkhzulebani). Cilt 1. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- NİNOŞVİLİ, Egnate (1960). Bütün Eserleri (Sruli Tkhzulebani). Cilt 2. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- Okros Verdzi (1913). (Altın Koç). Haftalık dergi. Kutaisi.
- OKTAY, Ahmet (2000). Toplumcu Gerçekçiliğin Kaynakları. İstanbul: Tüm Zamanlar Yayınları.
- PAİÇADZE, Nestor (1959). Egnate Ninoşvili Batum'da (Egnate Ninoşvili Batumşi). Batumi: Sahelgami Yayıncılık.
- Paskunci (1908-1909). (Zümrüdüanka). Aylık edebi-sanat dergisi. Tiflis.
- POE, Edgar Allan (1909). Korani (Kuzgun). Çev. Aleksandre Şanşiaşvili. Paskunci Dergisi, Sayı: IV (Ocak): 14-18.
- Postmodern Şöyledir (1999). (Postmoderni, Rogorts "Aseti"). Tiflis: Merani Yayıncılık.
- RAMİŞVİLİ, Daniel (1960). Çola Lomtadidze. Tiflis: Bilimler Akademisi Yayını.

- RATİANİ, İrma (2012). Gürcü Edebiyatı ve Dünya Edebi Süreci (Kartuli Literatura da Msoplio Literaturuli Protseşi). Tiflis: Çveni Mtzerloba Dergisi, sayı 23.
- ROBAKİDZE, Grigol (1931). Egnate Ninoşvili. Tiflis: Sakhelgami Yayıncılık.
- SİGUA, Soso (1994). Gürcü Edebiyatında Avangardizm (Avangardizmi Kartul Literaturaşi). Tiflis: Didostati Yayıncılık.
- SİGUA, Soso (2008). Modernizm (Modernizmi). Tiflis: Didostati Yayıncılık.
- SİNGER, Peter (2002). Hayvan Özgürleşmesi. Çev. Hayrullah Doğan, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SİRADZE, Revaz (1980). Yazıları (Tserilebi). Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayınları.
- SULKHANIŞVİLİ, Aleksandre (1964). Vaja-Pşavela'nın Çocuk Hikâyelerinin Bazı Özellikleri (Vaja-Pşavelas Sabavşvo Mothrobebis Zorgierti Tavisebureba). Tiflis: Metsniereba Yayıncılık.
- ŞARABİDZE, Tamar (2005). Vaja-Pşavela'nın Yaratıcılığındaki Hristiyan Motifleri (Kristianuli Motivebi Vaja-Pşavelas Şemokmedebaşi). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- ŞPENGLERİ, Osvald (2005). Avrupa'nın Düşüşü (Evropis Daisi). Kutaisi: Yayın Merkezi.
- TETRUASHVİLİ, Leila (1981). Vaja-Pşavela'nın ve Geote'nin İdeolojik Dünya Görüşü İlişkisi (Vaja-Pşavelasa da Goetes İdeur-Msoplmkhedvelobrivi Urtiertobisatvis). Tiflis: Metsniereba Yayıncılık.
- TETRUASHVİLİ, Leila (2013). Edebi-Bilimsel Araştırmaları ve Deneme Yazıları (Saliteraturo-Sametsniro Kvlevani da Eseisturi Tserilebi). Tiflis-Telavi: Mariam Tetrovani yayıncılık.
- The Essential Schopenhauer (2010). Key Selections From "The World as Will and reprasantation". N. Y. HarperPerennial.
- TSEREDİANİ, Davit (2005). Yansıma (Anarekli). Tiflis: Nekerı Yayıncılık.
- TSOTSKOLAURİ, Davit (2012). Edebi Denemeler (Literaturuli Nakvebebi). Tiflis: Saunce Yayıncılık.
- UZNADZE, Dimitri (1986). Felsefi Çalışmalar (Pilosophiuri Şromebi). Cilt 2, Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayınları.

- Vaja-Pşavela (1955). Gürcü Edebi Eleştirisinde (Vaja-Pşavela Kartul Saliteraturo Kritikaşı). Tiflis.
- VAJA-PŞAVELA (1964a). Tüm Yapıtları Mecmuası (Tkhzulebata Sruli Krebuli). Cilt 2. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- VAJA-PŞAVELA (1964b). Tüm Yapıtları Mecmuası (Tkhzulebata Sruli Krebuli). Cilt 5. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- VAJA-PŞAVELA (1964c). Tüm Yapıtları Mecmuası (Tkhzulebata Sruli Krebuli). Cilt 6. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- VAJA-PŞAVELA (1964d). Tüm Yapıtları Mecmuası (Tkhzulebata Sruli Krebuli). Cilt 7. Tiflis: Sabçota Sakartvelo Yayıncılık.
- VAJA-PŞAVELA (1987). Yılan Yiyen (Gvelis Mçameli). Tiflis: Ganatleba Yayıncılık.
- VAJA-PŞAVELA (2012). 150. Yıl Dönümü. Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- Vaja-Pşavela 50 (2011). Vaja-Pşavela'nın 50. Yıl Dönümü Uluslararası Sempozyumu Bildirileri (Saertaşoriso Simpoziumis Masalebi). Tiflis: Şota Rustaveli Gürcü Edebiyatı Enstitüsü Yayını.
- Vaja-Pşavela Hakkında (2003). (Vaja-Pşavelas Şesakheb). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- VASADZE, Tamaz (2010). Gerçeklik Arayışındaki Edebiyat (Literatura Çeşmaritebis Dziebaşı). Tiflis: Edebiyat Enstitüsü Yayını.
- VİLLANUEVA, Dario (1997). Theories of Literary Realism. N. Y. State University of New York Press.
- Yakın Dönem Gürcü Edebiyatı Tarihi (1984). (Uahlesi Kartuli Literaturis İstoria). Tiflis: Tbilisi Devlet Üniversitesi Yayını.
- YEATS W. B. (2000). Selected Poems. Ed. Timothy Webb. London: Penguin Books.

İNTERNET KAYNAKLARI

- <http://buki.ge/> Erişim Tarihi: 10.11.2019
- <https://literaturehistory.wordpress.com/nyromantikken/>. Erişim Tarihi: 13.01.2020
- <http://soviethistory.macalester.edu/index.php?page=subject&SubjectID=1934writers&> Erişim Tarihi: 02.07. 2019
- http://www.princeton.edu/~achaney/tmve/wiki100k/docs/Socialist_realism.html. Erişim Tarihi: 06. 07. 2019

<https://ka.wikipedia.org/wiki/> Erişim Tarihi: 12.12.2019

<http://dspace.nplg.gov.ge/handle/1234/1> Erişim Tarihi: 15.01.2020

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts Erişim Tarihi: 20.12.2019

http://www.ka.wikipedia.org/wiki/ქართული_ენციკლოპედია
Erişim Tarihi: 21.08.2019

<http://ka.wikipedia.org/wiki/საქართველოს-ისტორია> Erişim
Tarihi: 10. 10. 2019

[http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/nashromebi/L.%20Minashvili_
Axali%20qartuli%20LITERATURA%20_II.pdf](http://old.press.tsu.ge/GEO/internet/nashromebi/L.%20Minashvili_Axali%20qartuli%20LITERATURA%20_II.pdf) Erişim Tarihi:
10.01.2020

www.chveneburi.net Erişim Tarihi: 22.08.2019.